

NACIONALINĖS JAUNIMO VERSLUMO UGDYMO IR SKATINIMO 2008–2012 METŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO 2008–2009 M. ATASKAITA

Nacionalinės jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo 2008–2012 metų programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. balandžio 2 d. nutarimu Nr. 339 (Žin., 2008, Nr. 46-1728), tikslas – sukurti nuoseklią, efektyviai veikiančią jaunimo atsakingo verslumo ugdymo sistemą. Siekiant šio tikslo, programoje įtvirtinti pagrindiniai uždaviniai: sukurti, įdiegti ir tobulinti verslumo ugdymo priemones, skatinti jaunimo ir jaunųjų ūkininkų verslo pradžią ir plėtrą, vykdyti jaunimo verslumo padėties ir verslumo skatinimo stebėseną, informuoti valstybės institucijas ir visuomenę apie verslumo skatinimą Lietuvoje.

Nacionalinės jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo 2008–2012 metų programos priemonės įgyvendina Švietimo ir mokslo ministerija, Ūkio ministerija, Žemės ūkio ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, savivaldybės ir socialiniai partneriai. Nacionalinės jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo 2008–2012 metų programos įgyvendinimą koordinuoja Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Teikiama ataskaita, parengta pagal institucijų, įgyvendinusių atskiras programos priemones 2008 ir 2009 metais, veiklos ataskaitas.

Igyvendinant priemonę 1.1. „Parengti ir išleisti verslumo ugdymo integravimo į bendrojo lavinimo mokyklų mokomuosius dalykus programą ir metodinę medžiagą“ (2008 m. skirta 20 tūkst. Lt, 2009 m. – 48 tūkst. Lt), švietimo ir mokslo ministras 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 patvirtino Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrąsias programas, į kurias įtraukta Ekonomikos ir verslumo programa, atliepianti naujus švietimui iškilusius iššūkius – sparčią mūsų šalies socialinio ir ekonominio gyvenimo kaitą, besiplečiančias galimybes diegti naujoves. 2009 m. buvo parengti atnaujintų vidurinio ugdymo bendrųjų programų 11–12 klasėms projektai. Parengto „Ekonomikos ir verslumo“ programos 11–12 klasėms projekto paskirtis – sudaryti sąlygas ekonomika besidomintiems mokiniams tobulinti savo žinias ir supratimą šioje srityje, ugdyti praktinius gebėjimus, plėtoti verslumo kompetenciją, formuoti kritinį požiūrį į nuolat kintančias ekonomines sąlygas. Bendrojo lavinimo mokyklų 11–12 klasėse ekonomikos ir verslumo dalykas yra pasirenkamasis. Parengtoje ekonomikos ir verslumo programoje jam skiriama ne mažiau kaip 130 valandų per dvejus (vienerius) mokslo metus, iš jų ne mažiau kaip 34 valandos numatomos praktinei veiklai, skirtai verslumo gebėjimams ugdyti. Ekonomika ir verslo pagrindai yra privalomas visų profesinio mokymo programų dalykas. Profesinio mokymo programose, susijusiose su vadyba, paslaugų teikimu ir kai kuriose kitose, integruojamos papildomos verslumo ugdymo temos.

Igyvendinant priemonę 1.2. „Kasmet papildomai įsteigti ne mažiau kaip 10 mokinių mokomųjų bendrovių“ (2008 m. skirta 50 tūkst. Lt, 2009 m. – 42 tūkst. Lt), Švietimo ir mokslo ministerija bendradarbiauja su nevyriausybinėmis organizacijomis, turinčiomis patirties šioje srityje. Pasirašyta bendradarbiavimo sutartis su viešąja įstaiga „Lietuvos Junior Achievement“ (toliau – LJA). Į LJA programas 2008–2009 m. m. buvo įsitraukę daugiau kaip 250 mokyklų, pagal šias programas mokėsi apie 20 000 mokinių.

Profesinio mokymo įstaigų mokiniai taip pat dalyvauja LJA veikloje. 2008 m. buvo įsteigtos 67 Mokinių mokomosios bendrovės, šalies mugės nugalėtojos dalyvavo tarptautinėje mugėje Stokholme, Švedijoje. 2009 m. buvo įsteigtos 83 Mokinių mokomosios bendrovės, o šalies mugės nugalėtojos dalyvavo tarptautinėje mugėje Roterdame, Olandijoje. 2009 m. visos vidurinės mokyklos ir gimnazijos aprūpintos Mokinių mokomųjų bendrovių vadovėliu „Verslumo dvasia“.

Igyvendinant priemonę 1.3. „Plėtoti Lietuvos verslo praktinio mokymo firmų modelių įvairių grupių ir tipų mokyklose“ (2008 m. skirta 80 tūkst. Lt), Švietimo ir mokslo ministerija 2008 m. skyrė lėšų VŠĮ „Letus“ Lietuvos mokyklų mokiniams organizuoti verslumo konkursą bei Vilniaus kolegijai parengti ir išleisti 3 leidinius: „Mokomės kurti verslo įvaizdį. Verslo praktinio mokymo firmų patirtys“, „Kokybės vadybos sistemos diegimas verslo praktinio mokymo firmose“, „Verslo praktinio mokymo firmos metodologija, kūrimas ir veikla“. Profesinių mokymo įstaigų mokiniai dalyvauja Europoje kas dveji metai rengiamose individualiose ir komandinėse varžybose, kuriose studentai, mokiniai ir darbuotojai varžosi, demonstruodami savo profesinius įgūdžius sprenddami praktines užduotis. „EuroSkills“ tikslas – ne tik plėsti jaunuolių profesines, verslumo žinias, bet ir skatinti siekti aukštumų profesinėje srityje.

Prie 1.3 priemonės „Plėtoti Lietuvos verslo praktinio mokymo firmų modelių įvairių grupių ir tipų mokyklose“ bei 1.4 priemonės „Inicijuoti 10 verslo praktinio mokymo firmų įvairių grupių ir tipų mokyklose steigimą“ įgyvendinimo prisidėjo Ūkio ministerija. 2008 m. gegužės 8 d. Ūkio ministerija pasirašė bendradarbiavimo sutartį su LJA, kuri inicijuoja ir organizuoja verslo praktinio mokymo firmų steigimą bei kuruoja tolesnę jų veiklą (rengia mokymo programas, organizuoja mokymus, stebi ir koordinuoja įsteigtų bendrovių veiklą ir pan.) įvairių grupių ir tipų mokyklose. Šia sutartimi šalys įsipareigojo bendradarbiauti, propaguodamos jaunimui verslumo idėjas, inicijuoti ir įgyvendinti įvairius jaunimo verslumą skatinančius projektus. Paminėtini šie bendri darbai:

- 2008 m. gegužės 8 d. aštuoniolikoje Lietuvos miestų vyko „Jaunojo kolegos“ diena, kurios metu mokiniai visą dieną praleido įmonėse, dirbdami asistentais įvairiose darbo srityse. Projekte dalyvavo 81 verslo įmonė (kartu su filialais), jose apsilankė 531 mokinys iš 45 Lietuvos mokyklų, įdiegusių LJA mokymosi programas. Projekto metu vykdyti paruošiamieji darbai tiek mokyklose, tiek įmonėse, o jam pasibaigus – atliktas rezultatų vertinimas. Šio projekto tęsiniu tapo atvirų durų dienos Ūkio ministerijoje, kurių metu Ūkio ministerijos vadovybė susitiko su vienuoliktų klasių mokiniais, pasakojo apie ministerijos darbo specifiką, ekonominę situaciją, atsakinėjo į mokinių klausimus;
- bendradarbiaujant su Švietimo ir mokslo bei Ūkio ministerijomis, gegužės 22 d. „Litexpo“ parodų centre vyko LJA organizuojamas geriausios 2007-2008 m. Mokinių mokomosios bendrovės konkursas, kuriame dėl geriausios mokslo metų bendrovės vardo varžėsi 22 bendrovės (jose dirbo 198 mokiniai);
- Ūkio ministerija kartu su LJA moksleiviams surengė seminarą–diskusiją „Inovacijos. Dabartis ir žvilgsnis į ateitį“. Galimybę dalyvauti renginyje turėjo 50 Vilniaus ir Kauno moksleivių, besimokančių pagal LJA programą.

Igyvendinant priemonę 1.4. „Inicijuoti 10 verslo praktinio mokymo firmų įvairių grupių ir tipų mokyklose“ 2009 m. Švietimo ir mokslo ministerija skyrė 38 tūkst. Lt Vilniaus kolegijai dalyvauti tarptautinėje verslo praktinio mokymo firmų mugėje Lomelyje, Belgijoje.

Igyvendinant priemonę 1.5. „Parengti mokytojų verslumo ugdymo programą ir organizuoti mokymą“ (2008 m. skirta 50 tūkst. Lt, 2009 m. – 6 tūkst. Lt), Švietimo ir mokslo ministerija 2008–2009 m. skyrė lėšų Pedagogų profesinės raidos centrui, Švietimo plėtotės centrui, LJA mokytojų verslumo ugdymo programai parengti ir mokymams organizuoti (2008 m. organizuoti 59 seminarai ir 1 konferencija, 2009 m. – 3 seminarai, 1 konferencija).

Igyvendinant priemonę 1.6. „Inicijuoti ir organizuoti verslininkų dalyvavimą verslumo ugdymo projektuose“, Švietimo ir mokslo ministerija reguliariai dalyvauja organizuojant verslumo konkursus, kuriuose moksleivių ir studentų įgūdžius vertina verslo organizacijų atstovai. Skatinti studentų verslumo įgūdžius taip pat numatyta švietimo ir mokslo ministro 2007

m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. ISAK-2334 (Žin., 2008, 7-260) patvirtintoje Nacionalinėje studijų programoje. Vienas iš jos uždavinių, siekiant didinti studijų sistemos veiksmingumą, yra tobulinti studentų praktinius įgūdžius ir verslumą, sudarant sąlygas aukštųjų mokyklų studentams atlikti profesinės veiklos praktiką Lietuvos privataus ir visuomeninio ūkio subjektų įmonėse, įstaigose ir organizacijose ir skatinant aukštųjų mokyklų partnerystę su įvairiais socialiniais partneriais. Sumažinus finansavimą, Švietimo ir mokslo ministerija 2009 m. negalėjo skirti finansavimo šiai priemonei įgyvendinti. Tačiau yra reguliariai dalyvaujama organizuojant verslumo konkursus, kuriuose moksleivių ir studentų darbus vertina verslo organizacijų atstovai. Siekiant didinti studijų sistemos veiksmingumą, yra tobulinami studentų praktiniai įgūdžiai ir verslumas, sudaromos sąlygos aukštųjų mokyklų studentams atlikti profesinės veiklos praktiką Lietuvos privataus ir visuomeninio ūkio subjektų įmonėse, įstaigose ir organizacijose ir skatinama aukštųjų mokyklų partnerystė su įvairiais socialiniais partneriais.

Įgyvendinant 1.7. priemonę „Plėtoti neformalųjį jaunimo verslumo ugdymą, įgyvendinant jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų projektus“ (2008 m. skirta 100 tūkst. Lt, 2009 m. – 35 tūkst. Lt), Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos organizavo ir administravo Jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo projektų finansavimo 2008 metais konkursą, skirtą informuoti visuomenę apie jaunimo verslumo padėtį ir galimybes pradėti verslą Lietuvoje, dalintis gerąja patirtimi jaunimo verslumo srityje projekto įgyvendinimo metu jaunimui įgyjant praktinės verslumo patirties. Finansuota 10 projektų, kuriems paskirstyta 100 tūkst. litų (1 lentelė).

1 lentelė

Eil. Nr.	Organizacijos pavadinimas	Projekto pavadinimas	Skirta suma
1.	Zarasų jaunųjų verslininkų asociacija	Informacijos sklaida visuomenei ir jaunimui apie verslumo situaciją ir gerąją Zarasų bei Ignalinos rajonų jaunųjų verslininkų patirtį ugdant teorinius ir praktinius jaunimo verslumo gebėjimus	10.000,00 Lt
2.	VšĮ Darnaus vystymo projektai	Kuriu verslą Panevėžyje	12.800,00 Lt
3.	VšĮ Nacionalinės plėtros institutas	Jaunimo verslumo galimybės Lietuvos savivaldybėse	15.000,00 Lt
4.	VšĮ „PROFAT“	Jaunimo verslumo konkursas PROFAS	10.000,00 Lt
5.	Zarasų jaunimo vandens sporto klubas	Idėjų poligonas vandenyje, ant vandens ir virš vandens	8.300,00 Lt
6.	VšĮ „Verslo angelas“	Būk aktyvus	10.000,00 Lt
7.	VšĮ Anykščių jaunimo verslumo centras	Anykščių ir Švenčionių rajonų socialiai pažeidžiamo jaunimo verslumo įgūdžių ugdymas	4.600,00 Lt
8.	Kretingos raj. saviraiškos klubas „Mes tik“	Ne verkšlenk, bet daryk	7.600,00 Lt
9.	AIIESEC Lietuva	Verslumo, kaip pridėtinės vertės kūrimo, suvokimo skatinimas jaunimo terpėje	12.400,00 Lt
10.	Sedos bendruomenė	PVM Pradėkim verslą miestelyje	9.300,00 Lt

2009 metais finansuotos 5 organizacijos: VšĮ „Jaunimo iniciatyvos“, VšĮ „PROFAT“, VšĮ „Darnaus vystymo projektai“, VšĮ „Nacionalinės plėtros institutas“, Asociacija „Jaunimo iniciatyvinė grupė“.

VšĮ „Jaunimo iniciatyvos“ vykdytame projekte „Verslauk!“ dalyvavo 175 asmenys (165 jauni žmonės) iš Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos, kurie ateityje arba esamu metu turėjo planų pradėti nuosavą verslą. VšĮ „PROFAT“ projekte dalyvavo studentai (daugiau nei 300 dalyvių) ir dėstytojai. VšĮ „Darnaus vystymo projektai“ į projekto „Vaikų skatinimas dalyvauti neformaliojo švietimo veikloje per jaunimo verslumo klubus“ veiklą įtraukė 32 jaunos žmones iš 12 skirtingų savivaldybių. VšĮ „Nacionalinės plėtros institutas“ projektas „Jaunimo verslumo situacijos tyrimas: esama padėtis ir geroji praktika“ buvo orientuotas į nevyriausybinės organizacijas, dirbančias jaunimo srityje, taip pat valstybės ir savivaldybių institucijų atstovus. Buvo parengtas leidinys apie sėkmingą verslumo skatinimo veiklą užsienyje ir Lietuvoje, Lietuvos jaunųjų verslininkų sėkmės istorijas bei rekomendacijas savivaldybėms dėl jaunimo verslumo skatinimo priemonių. Šis projektas atskleidė poreikį stiprinti savivaldybių ir jų valdomų institucijų, nevyriausybinių organizacijų žinias ir kompetencijas jaunimo verslumo srityje, skatinti įtvirtinti jaunimo verslumo skatinimo ir ugdymo kompetencijas ir konkrečias priemones. Įgyvendinant asociacijos „Jaunimo iniciatyvinė grupė“ projektą „OCC (Open Coffee Club) verslumo skatinimo metodika“ (įtraukė 60 jaunų žmonių), buvo išplėtotas verslo projektų paieškos ir plėtojimo mechanizmas.

Įgyvendinant 1.8. priemonę „Teikti jaunimui informavimo apie galimybes pradėti savo verslą ir profesinio orientavimo paslaugas“, Lietuvos darbo birža prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teikė jauniems darbo ieškantiems asmenims informavimo ir konsultavimo paslaugas, parengė ir išplatino „Isidarbinimo galimybių barometrus“. Jauni asmenys turėjo galimybes savarankiškai naudotis sukaupta informacine medžiaga, savarankiškos informacijos paieškos terminalais, nemokamu internetu. Lietuvos darbo biržos organizuotuose profesinio apsisprendimo ir savarankiško užimtumo skatinimo užsiėmimuose su verslo pradžios sąlygomis, darbo vietos sau sukūrimo galimybėmis, paklausiomis darbo rinkoje profesijomis 2008 m. susipažino 2 tūkst., o 2009 m. – beveik 10 tūkst. jaunų bedarbių. Ši priemonė buvo finansuojama kaip Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos darbo ieškantiems asmenims teikiama darbo rinkos paslauga. Valstybės biudžeto lėšų papildomai šiai veiklai nebuvo skirta.

Įgyvendinant 1.9. priemonę „Parengti ir leisti kasmetinį leidinį apie sėkmingą jaunimo verslą ir jį skleisti verslumą skatinančiose institucijose“ ir 3.1. priemonę „Atlikti tyrimus jaunimo verslumo ir jaunimo verslo situacijai Lietuvoje įvertinti“, Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos 2009 metais skelbė projektų finansavimo konkursą, kuriuo siekta finansuoti projektus, kurie prisidėtų prie jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo padėties Lietuvoje analizės bei verslumo metodikų ir veiklų kūrimo, tobulinimo ir plėtojimo, parengti leidinį apie sėkmingą jaunimo verslumo ugdymą ir skatinimą bei jaunimo verslą. Finansavimas skirtas Viešajai įstaigai „Nacionalinės plėtros institutas“ (12 tūkst. Lt). Buvo parengtas leidinys apie sėkmingą verslumo skatinimo veiklą užsienyje ir Lietuvoje, Lietuvos jaunųjų verslininkų sėkmės istorijas bei rekomendacijas savivaldybėms dėl jaunimo verslumo skatinimo priemonių.

Įgyvendinant 2.1. priemonę „Per verslo informacinius centrus ir verslo inkubatorius organizuoti viešųjų verslo informavimo, konsultavimo, mokymo ir panašių paslaugų teikimą jaunimui“, Verslo informacijos centrai ir verslo inkubatoriai įvairiuose Lietuvos regionuose kasmet organizuoja informacines dienas verslininkams ir norintiems pradėti verslą žmonėms. Informacinių dienų kampanijų metu esami ir būsimi verslininkai supažindinami su valstybės

paramos smulkiojo ir vidutinio verslo formomis, valstybės parama verslininkams Lietuvoje ir kitose ES šalyse, šalies verslininkų sėkmės istorijomis. Per 2008 metus šių renginių metu centruose apsilankė daugiau nei 2300 jaunų žmonių (iki 29 metų). Konsultacijų į centrus kreipėsi 750, o mokymuose apsilankė daugiau nei 1100 jaunų žmonių. Minėtuose centruose nuolat vykdomi tiksliniai jaunimo verslumo skatinimo projektai. Paminėtina, kad 2008 m. Ūkio ministerija skelbė kvietimus teikti paraiškas verslą skatinantiems projektams finansuoti. Vienas iš 2008 m. kvietime nustatytų prioritetų – jaunimo verslumo skatinimo priemonės įgyvendinantis projektai. Paminėtini šie 2008 m. Ūkio ministerijos finansuoti tiksliniai jaunimo verslumą skatinantys projektai:

— VšĮ Klaipėdos ekonominės plėtros agentūros projektas „Klaipėdos miesto jaunimo verslumo iniciatyvų skatinimas“, kurio pagrindinė idėja – suteikti inkubavimo ir konsultacines paslaugas konkurso būdu atrinktomis kūrybinėms verslo idėjoms. 2008 metais vykdytas pirmasis šio projekto etapas – verslo idėjų konkursas. Dalyvauti konkurse galėjo 18–29 metų kūrybinis jaunimas. Konkursui iš viso buvo pateikta 50 teisingai užpildytų paraiškų. Konkursą sudarė trys etapai, kurių metu buvo renkamos geriausios verslo idėjos, organizuojami mokymai (24 val. seminarų visiems dalyviams), teikiamos konsultacijos (25 val. konsultacijų visiems konkurso dalyviams ir papildomos 30 val. asmeninių konsultacijų inkubuojamiems verslams);

— Kauno prekybos, pramonės ir amatų rūmų projektas „Jaunimo verslai – Marijampolės apskrities konkurencingo verslo ateitis“, kurio metu projekto dalyviams buvo organizuoti teoriniai ir praktiniai seminarai (viso 7 seminarai po 8 val.), apsilankymai įmonėse (18 įmonių), „Geriausios verslo perspektyvos konkursas Marijampolės apskrityje“, vykdoma projekto gerosios patirties sklaida ir pan.;

— Kauno technologijos universiteto organizuota konferencija „KTU Karjeros dienos 2008“, kurios tikslai – skatinti verslo ir mokslo partnerystę, suteikti studentams praktinių žinių ir padėti užmegzti kontaktus su įmonėmis. Konferencijoje dalyvavo apie 3000 studentų ir 118 ūkio subjektų, pranešimus skaitė 30 įmonių atstovų;

— VšĮ Šiaurės Lietuvos kolegijos konferencija „Aš būsiu verslininkas: verslumo ugdymas laiko ir vertybių kontekste“, kurios pagrindiniai tikslai – stiprinti verslo ir mokslo bendradarbiavimą, identifikuoti veiksmingiausius būdus, priemones ir metodus jaunimo verslumui skatinti.

Pažymėtina, kad, pasikeitus ekonominei padėčiai šalyje, Ūkio ministerija 2009 m. neskelbė kvietimų teikti paraiškas verslumą skatinantiems projektams finansuoti.

Ūkio ministerijos užsakymu 2008 m. parengta ir išleista verslumo ugdymą skatinanti knygelė 8–12 metų vaikams „Verslas – ne vaikų žaidimas?“ (rengėjas ir leidėjas – A. Žandario įmonė „Žara“, vertė – 22,384 tūkst. Lt), kurioje pristatomi verslo pradmenys, pateikiami teigiami verslininkystės pavyzdžiai. Elektroninį knygelės variantą galima rasti Ūkio ministerijos puslapyje (www.ukmin.lt, skyrelyje *Smulkusis ir vidutinis verslas – Verslumo skatinimas*).

2008 m. parengta informacinė knygelė pradedančiajam verslininkui „Kaip pradėti verslą?“ (rengėjas – advokatų profesinė bendrija Soloveičikas, Markauskas, Aviža, Bagdanskis/SMA, vertė – 22,5 tūkst. Lt), kurioje bendrais bruožais pristatoma verslo plėtros politika Lietuvoje, pateikiama išsami informacija apie verslo pradžią, aprašomi ir palyginai skirtingų verslo subjektų veiklos vykdymo ypatumai, pateikiama praktinė informacija apie verslo finansavimą, organizavimą, reikalingą dokumentaciją, mokesčius, galimą paramą verslui ir kitą, taip pat aiškinami veiklos baigimo ypatumai, pateikiamos naudingos nuorodos. Knygelė atspausdinta 2009 m. (vertė – 15 500 Lt).

Ūkio ministerija 2009 m. gegužės mėn. organizavo 1-ąją Europos verslininkystės savaitę (skirta lėšų – 27,843 tūkst. Lt). Šios savaitės metu vyko daugiau nei 20 renginių visoje Lietuvoje. Verslininkystės savaitės renginiuose stengtasi gerinti verslo įvaizdį, supažindinti su galimybėmis užsiimti verslu, visuomenė informuota apie tai, ką ES ir Lietuvos valdžios

institucijos daro, kad paskatintų ir paremtų verslą. Šiuos renginius planuojama organizuoti ir 2010 metais.

Igyvendinant 2.1. priemonę, Žemės ūkio ministerija, siekdama skatinti jaunimo ir jaunųjų ūkininkų verslo pradžią ir plėtrą, 2008 metais iš Specialiosios kaimo rėmimo programos konsultavimo paslaugų teikimui skyrė 1871,32 tūkst. Lt., suteiktos 23072 konsultacijos. 2009 metais atitinkamai skirta 912,1 tūkst. Lt ir suteikta 11524 konsultacijų žemės ūkio gamybos, alternatyvios žemės ūkiui veiklos, ekologinio ūkininkavimo ir kitais klausimais. Konsultacijos prisidėjo prie jaunųjų ūkininkų ūkių plėtros, jų konkurencingumo didinimo, alternatyvios žemės ūkiui veiklos plėtros kaime.

Igyvendinant 2.2. priemonę „Sukurti ir plėtoti Jaunimo verslumo informacinį ir mentorystės tinklą“, (skirta – 6 tūkst. Lt) 2009 m. Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos skelbė projektų finansavimo konkursą, kurio tikslas – finansuoti projektus, prisidedančius prie jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo padėties Lietuvoje analizės bei verslumo metodikų ir veiklų kūrimo, tobulinimo ir plėtojimo. Konkurso tikslas – sukurti ir (arba) plėtoti jaunimo verslumo informacinį ir mentorystės tinklą. Finansuotas asociacijos „Jaunimo iniciatyvinė grupė“ projektas „OCC (Open Coffee Club) verslumo skatinimo metodika“. Buvo sukurta naujų idėjų paieškos sistema, idėjų bankas, parengtas idėjų katalogas, sukurtas 30 verslininkų – konsultantų tinklas.

Igyvendinant 2.3. priemonę „Atlikti tyrimą dėl Jaunimo įmonės įstatymo projekto parengimo tikslingumo“ ir 2.4. priemonę „Tyrimu nustatčius Jaunimo įmonės įstatymo projekto parengimo tikslingumą, parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Seimui tvirtinti Jaunimo įmonės įstatymo projektą“, Ūkio ministerija, susipažinusi su 2008 m. birželio 2 d. vykusioje Europos mažųjų įmonių chartijos konferencijoje pateiktais geros praktikos pavyzdžiais ir 2008 m. birželio 12 d. vykusioje konferencijoje „Lietuva globalioje ekonomikoje“ išklausiusi akademinės visuomenės nuomonę, nusprendė siūlyti patikslinti Programos 2.3 ir 2.4 priemones.

Pažymėtina, kad Europos Sąjungos šalyse veikia daug įvairių jaunimo verslumo skatinimo priemonių, tačiau tokios teisinės juridinio asmens formos, kaip jaunimo įmonė, nėra sutinkamos. Be to, 2008 m. birželio 25 d. priimto Komisijos komunikato Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui „Visų pirma galvokime apie mažuosius“ Europos iniciatyvoje „Small Business Act“ pasiūlyta priimti Reglamentą dėl Europos privačios bendrovės statuto, kuriuo būtų sukurta visos Europos Sąjungos mastu vienodomis sąlygomis veikiančio juridinio asmens teisinė forma. Europos privačiosios bendrovės teisinės juridinio asmens formos sukūrimas bus svarbus žingsnis didinant ES mažų ir vidutinių įmonių konkurencingumą, skatinant jų plėtrą į kitas valstybes nares, sukuriant joms palankias, paprastas, unifikuotas veiklos taisykles visoje Bendrijoje. Minėta unifikuota teisinė forma palengvins ir jaunimo inicijuojamų įmonių steigimo ir veiklos sąlygas. Šią iniciatyvą palaiko visos šalys narės, jai buvo pritarta ES Konkurencingumo taryboje ir Europos Vadovų Taryboje, todėl tikimasi neatidėliotino iniciatyvos įgyvendinimo. Remdamasi aukščiau išdėstytu, Ūkio ministerija mano, kad rengti Lietuvos Respublikos jaunimo įmonės įstatymą netikslinga.

Igyvendinant 2.5. priemonę „Atrinkti ir apdovanoti geriausių jaunimo verslo idėjų autorius ir geriausius jaunuosius verslininkus“ (2008 m. skirta 240 tūkst. Lt, o 2009 m. – 49,557 tūkst. Lt), 2008 m. Ūkio ministerija „Verslo dienos“ apdovanojimuose įsteigė prizą jaunajam verslininkui. Į šį prizą pretenduoti galėjo visi ne vyresni nei 29 metų verslininkai. Šiais metais medalis atiteko bendrovės „Etalinkas“ direktoriui Egidijui Biknevičiui, kuris, nepaisydamas regėjimo negalios, sėkmingai plėtoja informacinių technologijų verslą. Prizas įteiktas kasmetinėse „Verslo dienos“ iškilmėse 2008 m. lapkričio 7 d. „Litexpo“ parodų rūmuose. „Verslo dienos“ renginiui 2008 m. buvo skirta – 240 tūkst. Lt. 2009 m. šis apdovanojimas atiteko

verslininkui kavinių tinklo „Coffee Inn“ direktoriui, valdybos pirmininkui ir akcininkui Daumantui Mikučioniui. 2009 m. „Verslo dienos“ renginiui buvo skirta 49,557 tūkst. Lt.

Igyvendinant 2.6. priemonę „Organizuoti jaunimo verslo tyrimų ir mokymų, dalijimosi gerąja patirtimi projektų rengimą“ (2008 m. skirta 20 tūkst. litų, panaudota 2,4 tūkst. Lt.), Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, bendradarbiaudamas su Švietimo ir mokslo ministerijos Pedagogų profesinės raidos centru, 2008 m. lapkričio mėnesį organizavo konferenciją „Nacionalinė jaunimo verslumo skatinimo programa. Ekonomikos bei verslumo ugdymo perspektyvos“, kurios tikslas – pristatyti „Nacionalinės jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo 2008 – 2012 metų programos“ įgyvendinimą 2008 metais ir jaunimo verslumo ugdymo padėtį Lietuvoje.

Igyvendinant 2.7. priemonę „Teikti paskolų garantijas jauniems ūkininkams ir kitiems jauniems asmenims žemės ūkio ir alternatyviai žemės ūkiui veiklai plėtoti kaimo vietovėse“, UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondas 2008 m. kredito įstaigoms už jauniems ūkininkams duotus kreditus suteikė 194 garantijas už 39,2 mln. litų sumą. Garantijų dėka jaunieji ūkininkai pasiskolino iš kredito įstaigų 61,7 mln. litų. Skolintos lėšos daugiausia skirtos žemės ūkio technikai įsigyti (73 procentų), statybai ir rekonstrukcijai (12 procentų), pieno ūkio įrangai, kitai gamybinei įrangai ir gyvuliams (4 procentai), trumpalaikiam turtui (4 procentai), žemės ūkio paskirties žemei įsigyti (8 procentai). Didžioji dalis 2008 m. jauniems ūkininkams suteiktų garantijų pagal veiklos sritis teko augalininkystės sektoriui (70 procentai), kita dalis – gyvulininkystės sektoriui (29 procentai) ir alternatyviai žemės ūkio veiklai (1 procentas). Gauti kreditai su garantija leido ūkininkams modernizuoti ūkį, jį plėsti, pradėti naują ūkinę veiklą.

UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondas 2009 m. kredito įstaigoms už jauniems ūkininkams duotus kreditus suteikė 79 garantijas už 16,1 mln. Litų sumą. Garantijų dėka jaunieji ūkininkai pasiskolino iš kredito įstaigų 27,2 mln. litų. Skolintos lėšos daugiausia skirtos žemės ūkio technikai įsigyti (81 procentas), taip pat statybai ir rekonstrukcijai (6 procentai), pieno ūkio įrangai (6 procentai), trumpalaikiam turtui (4 procentai), žemės ūkio paskirties žemei įsigyti (3 procentai). Analizuojant 2009 m. suteiktas garantijas pagal veiklos sritis, didžioji dalis jauniems ūkininkams suteiktų garantijų skirta augalininkystės sektoriui (81 procentas), kita dalis – gyvulininkystės sektoriui (19 procentas). Gauti kreditai su garantija leido ūkininkams modernizuoti ūkį, jį plėsti, pradėti naują ūkinę veiklą.

Igyvendinant 2.8. priemonę „Kompensuoti jauniems ūkininkams bankų teikiamų paskolų žemės ūkio ir alternatyviai žemės ūkiui veiklai plėtoti kaimo vietovėse palūkanų dalį“, sudarytos sąlygos pasinaudoti valstybės pagalba kompensuojant dalį kredito palūkanų už investicinius kreditus ir kreditus trumpalaikiam turtui įsigyti, taip pat skatinamas savanoriško pasėlių, gyvūnų, žemės ūkio technikos ir gamybinių pastatų draudimas, kompensuojant dalį draudimo įmokų. Taip siekta užtikrinti palankesnes sąlygas jauniems ūkininkams, investuojantiems į savo verslą žemės ūkyje bei kuriantiems alternatyvius verslus kaime.

2008 metais iš Specialiosios kaimo rėmimo programos jauniems ūkininkams skirta 4397,71 tūkst. litų daliai kredito palūkanų kompensuoti už 497 kreditus su UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondo garantija, investuojant į pirminę žemės ūkio produktų gamybą ir kitą veiklą, ir už suteiktus 656 kreditus be garantijos, investuojant į pirminę žemės ūkio produktų gamybą ir trumpalaikiam turtui įsigyti. 2009 metais iš Specialiosios kaimo rėmimo programos jauniems ūkininkams skirta 3850 tūkst. litų daliai kredito palūkanų kompensuoti už 322 kreditus su UAB Žemės ūkio paskolų garantijų fondo garantija investuojant į pirminę žemės ūkio produktų gamybą ir kitą veiklą, ir už suteiktus 604 kreditus be garantijos investuojant į pirminę žemės ūkio produktų gamybą ir trumpalaikiam turtui įsigyti.

Igyvendinant 2.9. priemonę „Kompensuoti jauniems ūkininkams dalį savanoriškojo pasėlių, gyvūnų, žemės ūkio technikos ir gamybinių pastatų draudimo nuo nepalankių gamtinių sąlygų bei gyvūnų ir augalų ligų įmokų“, 2008 m. iš Specialiosios kaimo rėmimo programos jauniems ūkininkams buvo išmokėta 5950 tūkst. Lt., o 2009 m. išmokėta 6611 tūkst. Lt daliai draudimo įmokų kompensuoti.

Igyvendinant 2.10. priemonę „Teikti įsikūrimo paramą jauniems ūkininkams pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“: įgyvendinant Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metais programą ir siekiant sudaryti sąlygas jauniems ūkininkams išplėsti ūkių dydžius, išlaikyti jaunus žmones kaime ir sukurti tinkamą ūkininkavimui techninę bazę, iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai programos skiriama parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui. 2008 m. pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metais programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ paramą gavo 481 paramos gavėjas; bendra paramos suma – 63 481,9 tūkst. litų. 2009 m. pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metais programos priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ paramą gavo 360 paramos gavėjai, bendra paramos suma – 90675 tūkst. litų.

3.1. priemonės „Atlikti tyrimus jaunimo verslumo ir jaunimo verslo situacijai Lietuvoje įvertinti“ įgyvendinimui 2008 m. lėšų skirta nebuvo, todėl tyrimus, skirtus jaunimo verslumo ir jaunimo verslo situacijai Lietuvoje įvertinti, buvo planuojama užsakyti iš Departamento bendrųjų asignavimų. Atsižvelgiant į šalies ekonominę situaciją ir lėšų taupymą, tyrimai atskirai nebuvo užsakyti, tačiau buvo surinkta ir Departamento svetainėje paskelbta valstybės institucijų bei organizacijų jau vykdytų tyrimų ir analizių jaunimo verslumo ugdymo srityje duomenų bazė (http://www.jrd.lt/go.php/lit/Programos_igyvendinimas_2008_m./624/1).

Igyvendinant 3.3. priemonę „Organizuoti renginius, kuriuose valstybės institucijos ir socialiniai partneriai galėtų dalytis verslumo skatinimo patirtimi, supažindinti visuomenę su programa, jos priemonėmis ir rezultatais, rengti teigiamą jaunimo ir visuomenės nuomonę verslo atžvilgiu formuojančius renginius ar akcijas“, 2008 m. Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau vadinama – departamentas), bendradarbiaudamas su Švietimo ir mokslo ministerijos Pedagogų profesinės raidos centru, 2008 m. lapkričio mėnesį organizavo konferenciją „Nacionalinė jaunimo verslumo skatinimo programa. Ekonomikos bei verslumo ugdymo perspektyvos“, kurios metu buvo pristatytas Programos įgyvendinimas, jaunimo verslumo padėtis Lietuvoje, aptartos praktinės verslumo ugdymo perspektyvos. Konferencijoje dalyvavo 100 žmonių. 2009 m. vasario 25 – 27 d. Kaune organizuotas seminaras tema „Verslumo įgūdžių ugdymas pradinėje mokykloje“. Seminaro metu buvo pristatyti verslumo ugdymo tikslai, principai, didaktinės nuostatos, verslumo ugdymo samprata, verslumo mokymo metodai. Seminare dalyvavo 25 žmonės. Įgyvendinant Programą buvo sudaryta Jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo tarpžinybinė darbo grupė, kurios pagrindinis tikslas yra derinti ir koordinuoti įvairių institucijų ir organizacijų nuomones ir veiksmus jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo klausimais bei stebėti jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo bei verslo padėties pokyčius, skleisti informaciją bei teikti pasiūlymus dėl Programos tęstinumo poreikio, siektinų tikslų ir uždavinių, įvairių institucijų ir organizacijų bendradarbiavimo galimybių. 2008 m. buvo organizuoti 2 darbo grupės posėdžiai, kurių metu valdžios institucijos, atsakingos už atitinkamų priemonių įgyvendinimą, pristatė vykdomas ir planuojamas vykdyti veiklas, nevyriausybinių sektoriaus atstovai pasidalino gerąja patirtimi ugdant ir skatinant jaunimo verslumą. 2009 m. gruodžio 21 d. posėdžio metu buvo aptartas Programos priemonių įgyvendinimas 2009 m., pasiekti rezultatai, numatomos vykdyti veiklos 2010 m., jaunimo nedarbo padėtis Lietuvoje, mentorystės tinklo sukūrimas ir plėtojimas.

Apibendrinimas

Apibendrinus Nacionalinės jaunimo verslumo ugdymo ir skatinimo 2008–2012 metų programos priemones įgyvendinančių institucijų pateiktas 2008–2009 metų ataskaitas, ryškėja, kad programos uždaviniai yra įgyvendinami: kuriamos, diegiamos ir tobulinamos verslumo ugdymo priemonės, jaunimas ir jaunieji ūkininkai skatinami pradėti verslą ir jį plėtoti, vykdoma jaunimo verslumo padėties ir verslumo skatinimo stebėseną, valstybės institucijos ir visuomenė informuojama apie verslumo skatinimą Lietuvoje.

Įgyvendinant programos priemones, į moksleivių mokomasias programas įtraukta ekonomikos ir verslumo programa bei įsteigta mokinių mokomųjų bendrovių, kurios ugdo jaunimo verslumą mokykloje. Jaunimas ir jaunieji ūkininkai pradėti verslą ir jį plėsti skatinami jiems teikiant paramą, konsultacijas bei kredito garantijas. Atliktas tyrimas ir teikti pasiūlymai situacijai tobulinti atskleidė poreikį stiprinti savivaldybių ir jų valdomų institucijų, nevyriausybinių organizacijų kompetencijas ir bendradarbiavimą jaunimo verslumo srityje. Vis daugiau jaunų žmonių yra įtraukiami į verslumą skatinančius projektus, jaunimas tiesiogiai informuojamas apie verslumo skatinimo galimybes.